

О. М. Сазонець,
д. е. н., кафедра міжнародних фінансів, Дніпропетровський
національний університет імені Олеся Гончара

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ І ПРОЦЕСИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ

У статті зроблено аналіз стану всесвітньої системи інтелектуальної власності щодо інформаційної сфери. Виявлено чинники змін у цій сфері. Показано, що неабиякий вплив на розвиток системи інтелектуальної власності чинять державні та міжнародні організації.

In the article the analysis of the state of the world system of intellectual property is done in relation to an informative sphere. The factors of changes are exposed in this sphere. It is shown that state and international organizations have outstanding influence on development of the system of intellectual property.

ВСТУП

Процеси глобалізації глибоко пов'язані з поширенням науково-технічних досягнень у світі. У сучасному середовищі використання результатів науково-технічної діяльності на окремій території світу неможливе. Всі сторони світогосподарського розвитку органічно пов'язані між собою, тому природним є взаємопроникнення результатів наукових здобутків між різними регіонами Землі. Винахідники, що надають інформацію, зацікавлені у цьому процесі завдяки налагодженому механізму отримання плати за користування винаходом у вигляді роялті. У іншій країні, на іншому континенті, на іншому ринку, чи в іншій компанії ці здобутки мають можливість бути використаними з більшою користю, ніж стороною, що їх передає. Нові форми НТП також полягають у спільному створенні та використанні продуктів інтелектуальної власності міжнародними компаніями, у розробці та виконанні міжнародних науково-технічних програм. Інноваційний потенціал будь-якої країни може збільшуватися тільки на основі міжнародного науково-технічного співробітництва [4]. У зв'язку з цим у науку було введено поняття тех-

ноглобалізму, що являє собою планетарний процес інтернаціоналізації створення, освоєння, виробничого й комерційного використання, трансферу, поширення технологій [5]. Найбільш сприяє процесу поширення новітніх технологій їх комерціалізація. Як стверджує доктор Сал Кассис'є (США) [6], комерціалізація технологій потребує трьох умов: значних за обсягом баз наукових і технологічних досліджень; венчурного капіталу, що готовий до вкладення в новий продукт; таланту менеджера, готового управляти таким капіталом. Однак, за його думкою, навіть у розвинутих країнах

такі умови не завжди виконуються, і це приводить до необхідності втручання у цей процес як держави, так і міжнародних організацій.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

На збалансування і поширення доступності міжнародної системи власності спрямована діяльність Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) — спеціалізованої установи Організації Об'єднаних Націй. ВОІВ була створена Конвенцією ВОІВ у 1967 р. і одержала мандат від своїх держав-членів на сприяння охороні інтелектуальної власності у всьому світі шляхом співпраці між державами у взаємодії з іншими міжнародними організаціями. Стратегічна спрямованість, бюджет і діяльність ВОІВ визначаються її 184 державами-членами, які засідають у рамках асамблей, комітетів та інших директивних органів [7]. Нині система інтелектуальної власності відіграє критичну роль у формуванні цифрової сфери, мережевого простору. ВОІВ розпочала виконання далекосяжної програми введення цифрового регламенту, що відображає вплив Інтернету та цифрових технологій на систему інтелектуальної власності. У цій програмі порушено питання щодо застосування законів інтелектуальної власності до правил проведення торгових та фінансових операцій через Інтернет, дотримання авторських прав у глобальній мережі щодо торгових марок, патентів тощо [8]. Тому метою даної наукової роботи є дослідження стану ринку інтелектуальної власності на прикладі інформаційної сфери та виявлення тенденцій його розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ

При аналізі динаміки отримання патентів у світі (рис. 1) бачимо, що загальна кількість патентів зростає.

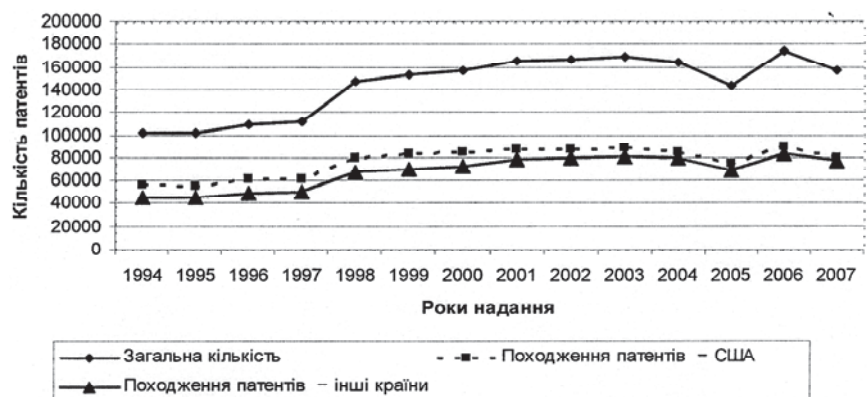


Рис. 1. Динаміка надання патентів у світі (Джерело — [6])

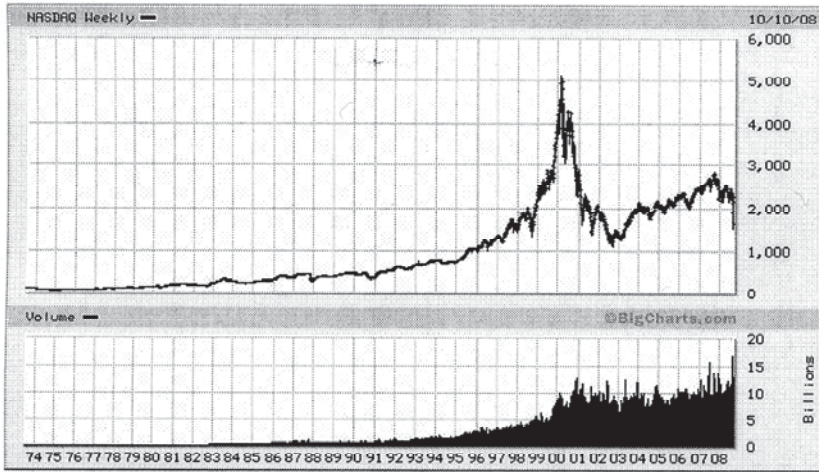


Рис. 2. Поведінка індексу NASDAQ [9]

Деякий спад у 2005 році можна пояснити відповідним спадом ділової активності у світі у 2003 році, що показано на графіку поведінки індексу NASDAQ (рис. 2), який визначає становище компаній високотехнологічної сфери. На це вказують і графіки ціни та обсягів продажу акцій провідних компаній інформаційної сфери [9]. Найвиразніше підйом 2000 року виявляється у компанії Advanced Micro Devices Inc, Cisco Systems Inc, Dell Inc, EMC Corporation, Hewlett-Packard Co, Intel Corp, International Business Machines Corp, Lexmark International Inc, Microsoft Corporation, Oracle Corp. Далі помітний суттєвий спад.

Спеціалісти, які досліджують процеси ділової активності, вважають, що це відбулося через події 11 вересня 2001 року. Але, як вказують аналітики ділової активності, у зв'язку з початком війни в Іраку цей спад завершується у 2003 році. Потім спостерігається підйом. У патентній справі ці тенденції спостерігаються із запізненням приблизно у 2 роки. На думку автора, це відбувається завдяки необхідності наявності деякого часу з початку вкладень в інноваційну діяльність до отримання науково-технічного результату, тривалій процедури отримання патентів. Ця тенденція виявляється і у компанії інформаційної сфери (рис. 3). Ди-

намічно розвиваються компанії Advanced Micro Devices Inc, Cisco Technologies Inc, Canon Kabushiki Kaisha, Hitachi Ltd, Intel Corp, International Business Machines Corp, Microsoft Corporation. Якщо проаналізувати кількість використаних патентів, картина вималюється інша. З 2000 року спостерігається різке падіння числа використаних патентів (рис. 4), що може бути пов'язане як зі змінами у діловій активності у світі, так і зі зростанням піратства, з яким проводяться активні заходи боротьби. Найбільш виразно це проявляється у компанії International Business Machines Corp, Canon Kabushiki Kaisha. У решти компаній відбувається стійкий спад використання патентів.

ВИСНОВКИ

Розвиток інформаційних технологій став наслідком створення нових видів товарів і послуг, таких як дистанційне навчання, покупка товарів у електронних магазинах, дистанційне управління банківськими розрахунками, розваги і т. і. У основі багатьох подібних товарів і послуг лежать твори, що охороняються авторським правом, і твори, що є об'єктами суміжних прав. У зв'язку з цим виникла необхідність в ухваленні нових законів технологічно розвинутими країнами світу. Так, в США прийнятий

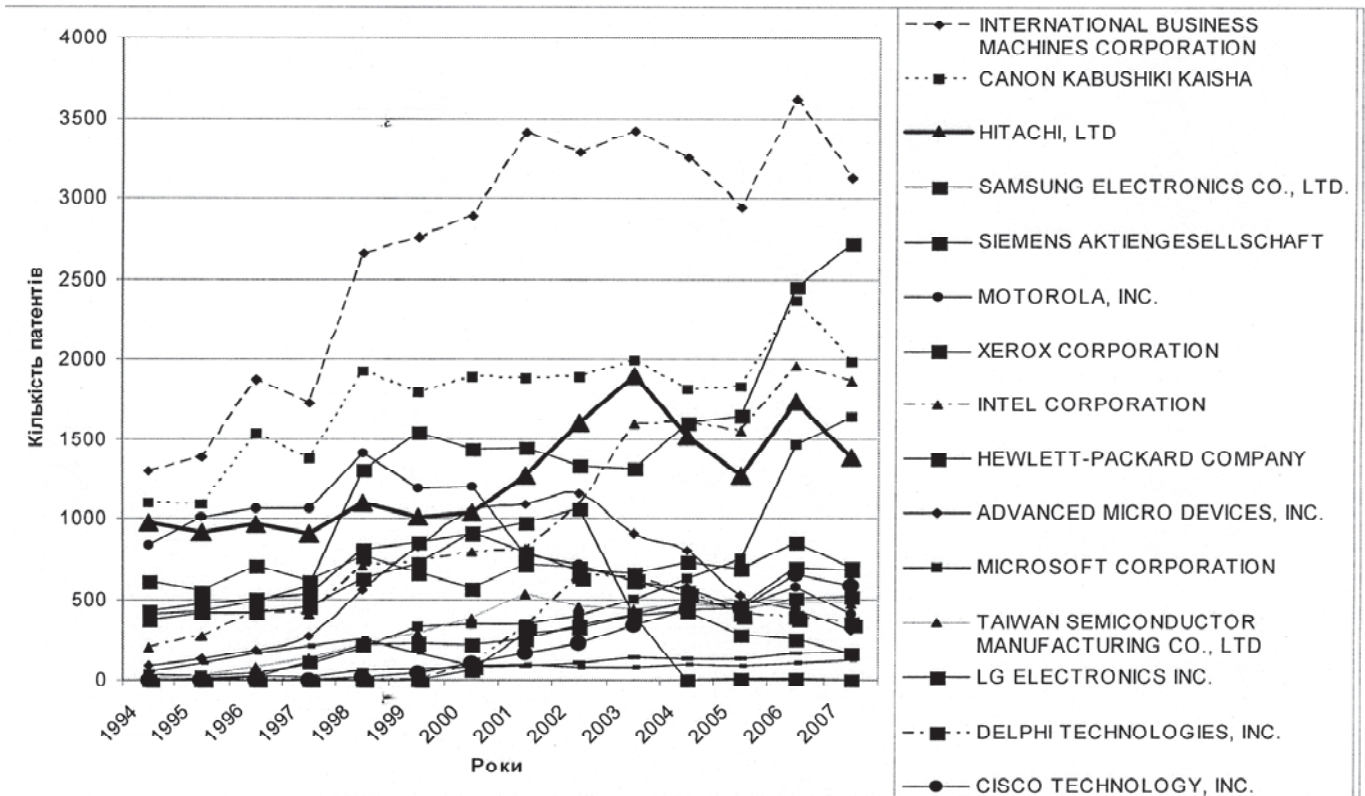


Рис. 3. Кількість наданих патентів ТНК інформаційної сфери

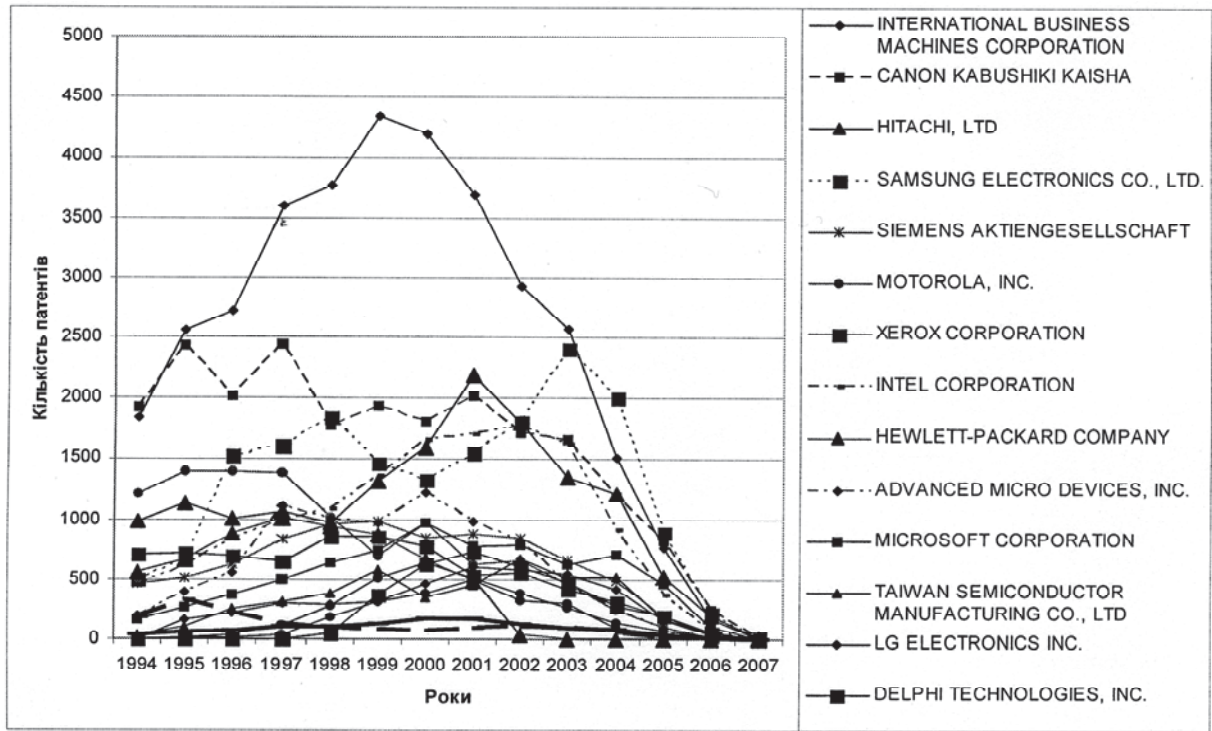


Рис. 4. Кількість використаних патентів ТНК інформаційної сфери

закон про захист авторських прав у електронному середовищі, який регулює використання в мережі Інтернет інформації різного типу, а також забороняє створення і продаж технологій, призначених для злову пристроїв, контролюючих захист авторських прав. Багато чого зроблено і в Україні. Згідно з такими законами, як Закон України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах" [1], Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" [2], Закон України "Про електронний цифровий підпис" [3] проводяться відповідні заходи в цій сфері. Змінено статус України зі статусу "Пріоритетної іноземної країни" щодо торговельних санкцій у зв'язку з порушенням прав інтелектуальної власності на статус країни, що належить до "Переліку країн пріоритетного спостережен-

ня" (Priority Watch List) в рамках списку "Special 301" [7].

Література:

1. Закон України № 80/94 — ВР від 5 липня 1994 р. "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах" // Відомості Верховної Ради України. — № 31. — 1994. — Ст. 286.
2. Закон України № 376912 від 23 грудня 1993 р. "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" // Відомості Верховної Ради України — № 7. — 1994. — Ст. 32.
3. Закон України № 852-IV від 22 травня 2003 р. "Про електронний цифровий підпис" — Відомості Верховної Ради України — № 36. — 2003. — Ст.276.
4. Поручник А. М. Інноваційний потенціал України та його реалізація в міжнародному науково-технічному співробітництві / Поручник А.

М. // Міжнародна економічна політика. — № 1. — 2004. — С. 124—128.

5. Бочан І. О. Глобальна економіка: підруч. / І. О. Бочан, І. Р. Михасюк. — К.: Знання, 2007. — 403 с.

6. Минс Грейди. Революція в електронному бізнесі: якими будуть компанії і ринки в ХХІ столітті / Грейди Минс, Девід Шнайдер ; [пер. с англ.] — М.: Альпіна Паблишер, 2001. — 280 с.

7. Інтелектуальне піратство. — Державний департамент інтелектуальної власності України.: <http://www.sdip.gov.ua/ukr/about/integration/list3012/?print=yes>.

8. Investment investigation/ ?United States Patent and Trademark Office.: <http://www.uspto.gov>.

9. Інформація по біржевим індексам. — Інформаційний сайт по біржевим індексам: <http://www.big-charts.com>.

Стаття надійшла до редакції 06.07.2009 р.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!
— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА: "САММІТ", "ІДЕЯ", "БЛИЦІНФОРМ", "KSS", "МЕРКУРІЙ", "ПРЕСЦЕНТР", "ВСЕУКРАЇНСЬКА ПЕРЕДПЛАТНА АГЕНЦІЯ", "ФЛОРА", "ПЕРІОДИКА", "КОБЗАР", "ДІАДА", "ДОНБАС ДЕ-ЮРЕ", "ДІЛОВА ПРЕСА", "ФАКТОР"